

Överförmyndarnämnden
Eskilstuna Strängnäs

Överförmyndarnämnden Eskilstuna Strängnäs behov och prioriteringar 2017

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till behov och prioriteringar för 2017 godkänns och överlämnas till kommunstyrelserna i Eskilstuna respektive Strängnäs kommuner.

Sammanfattning

Nämnden ska som en del i planeringsprocessen inför beslut om verksamhetsplan och budget i april fastställa behov och prioriteringar för kommande år. Förvaltningens förslag utgår från av kommunledningarna angivna anvisningar och planeringsförutsättningar.

Det stora antalet ensamkommande barn som kom till Sverige under andra halvåret 2015 har i påverkar i mycket stor utsträckning nämndens verksamhet. Det stora mottagandet har föranlett regeringen att träffa överenskommelse med flertalet övriga partier i riksdagen om bland annat att situationen för placering och hantering av denna grupp löpande ska ses över.

Regeringen presenterade i den 7 april ett förslag till begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Förslaget innebär bland annat att ensamkommande barn som kom till Sverige efter den 24 november som huvudregel ska få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 20 juli och ska gälla i tre år.

Antalet innevånare i åldern 18-64 år bosatta i våra två kommuner och som har god man eller förvaltare har ökat med drygt 25 % från 2013 till och med 2015. Det finns för närvarande inga tecken som tyder på att denna utveckling kommer att avstanna. Den demografiska utvecklingen med allt fler äldre invånare i Eskilstuna och Strängnäs, i synnerhet allt fler äldre än 85 år, kommer att innebära att fler har behov av god man.

Regeringen har för avsikt att under våren lämna en proposition till riksdagen om så kallade framtidfullmakter. Fullmakten ska enligt förslaget bli giltig när en

fullmaktsgivare på grund av sjukdom, psykisk störning eller liknande förhållande är ur stånd att ta tillvara sin rätt. För att vara giltig ska fullmakten vara registrerad hos överförmyndaren, som också ingripa om den missbrukas.

Antalet kommuninvånare som har förmyndare, god man och förvaltare har sedan Eskilstuna och Strängnäs 2013 kommuners samlade handläggning av överförmyndarfrågor i ett gemensamt kontor ökat med 43 %. Ökningen beror till drygt 2/3 på tillströmningen av ensamkommande barn, då framför allt under slutet av 2015 och januari 2016.

Överförmyndarnämndens verksamhet har under 2015 och början av 2016 kännetecknats av att lösa de mesta akuta behoven. Det har bland annat resulterat i lång väntan innan godmanskap anordnats samt i försening av att granska redogörelser och årsräkningar. Rekrytering och utbildning av gode män med uppdrag utifrån Föräldrabalken har fått stå tillbaka för rekrytering och utbildning av gode män för ensamkommande barn. För medarbetarna har arbetsituationen varit mycket pressad, vilket har lett till att flera uppvisar stressrelaterade symtom.

Bedömningen är att situationen kommer stabiliseras under hösten. Det förutsätter emellertid att nämnden beviljas begärt resurstillskott på totalt 760 000 kronor samt att ansökan om god man för ensamkommande barn återgår till den nivå som gällde 2014 och första hälften av 2015.

Prioriteringarna i verksamheten 2017 måste inriktas på

- Rekrytering och utbildning av nya gode män och förvaltare med uppdrag enligt Föräldrabalken
- Utveckla och förstärka tillsynen
- Införa digitala tjänster
- Vidareutbildning för gode män och förvaltare
- Inom ramen för Rollkoll utveckla samverkan med andra myndigheter samt med föreningar

Med en sådan inriktning kommer verksamheten att bli effektivare och rätts säkerheten öka.

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Den årliga planeringsprocessen är likartad i Eskilstuna och Strängnäs kommuner och beskrivs i form av ett årshjul. I båda kommunerna påbörjas planeringen av det kommande årets verksamhetsplaner och budget under mars och april. I värdkommunen Eskilstuna resulterar detta i att nämnderna i april fastställer behov och prioriteringar för det kommande verksamhetsåret.

Detta förslag till behov och prioriteringar för 2017 utgår från de förutsättningar som presenteras Eskilstuna kommuns **Planeringsförutsättningar för nämndernas och bolagens behov och prioriteringar 2017** och från Strängnäs kommuns **Planeringsanvisningar 2017-2019**. Båda dokumenten skickades ut till nämnden inför sammanträdet den 21 mars.

Nämndens beslut om behov och prioriteringar utgör underlag för kommunernas beslut i juni om Årsplan (Eskilstuna) respektive Beslut om övergripande mål och budgetramar (Strängnäs).

Omvärld

Omfattningen av och förutsättningarna för överförmyndarnämndens verksamhet styrs till helt avgörande delar av omvärldsfaktorer, som riksdagsbeslut och andra myndigheters beslut (framför allt domstolsbeslut), den demografiska utvecklingen (beskrivs under särskild rubrik) samt av hur många ensamkommande barn som söker sig till Sverige. Utöver det har de värderingar som gäller i samhället stor betydelse för allmänhetens förväntningar på verksamheten.

Under hösten 2015 ansökte fler än 35 000 ensamkommande barn om asyl i Sverige. Migrationsverket har tagit fram tre scenarier för mottagande under 2016. För Eskilstuna och Strängnäs innebär dessa scenarier att sammanlagt mellan 180 och 405 barn kommer ha behov en god man. Några trovärdiga prognoser/scenarier för 2017 finns för närvarande inte.

Höstens överenskommelse mellan regeringen och flertalet övriga riksdagspartier innebär bland annat att orsakerna till den dramatiska ökningen av antalet ensamkommande flyktingbarn som kommit till Sverige ska analyseras och ses över. Utöver redan aviserade åtgärder kring ensamkommande flyktingbarn innebär överenskommelsen också att hela situationen för placering och hantering av denna grupp löpande ska ses över. Den löpande översynen ska omfatta allt från socialtjänst och Migrationsverket till gode män, tolkar etcetera. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är det ytterst angeläget att lagen om gode män för ensamkommande barn ändras. Inriktningen bör enligt dem vara att ensamkommande barn istället för en god man ska få en professionell företrädare utsedd.

Regeringen presenterade i den 7 april ett förslag till begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Förslaget innebär bland annat att ensamkommande barn som kom till Sverige efter den 24 november som huvudregel ska få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Förälder till ett ensamkommande barn som är flykting kommer även fortsättningsvis som huvudregel ha rätt till uppehållstillstånd. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 20 juli i år och ska gälla i tre år.

Antalet sjukskrivna på grund av psykisk ohälsa har ökat kraftigt under de senaste åren. Det blir allt vanligare att vuxna får neuropsykiatriska diagnoser, som till exempel ADHD. Denna utveckling har bidragit till att antalet innevånare i åldern 18-64 år bosatta i våra två kommuner och som har god man eller förvaltare har ökat med drygt

25 % från 2013 till och med 2015. För närvarande finns inga tecken som tyder på att denna utveckling kommer att avstanna.

Våren 2014 presenterade Justitiedepartementet en skrivelse med förslag på så kallade framtidsfullmakter. Framtidsfullmakt är ett förslag till en för Sverige ny typ av fullmakt. Fullmakten ska enligt förslaget bli giltig när en fullmaktsgivare på grund av sjukdom, psykisk störning eller liknande förhållande är ur stånd att ta tillvara sin rätt. Tanken är att det är den som ställt ut fullmakten som ska avgöra när tidpunkten har inträtt. Enligt förslaget krävs det att framtidsfullmakten registreras hos överförmyndaren, för att fullmakten ska vara giltig.

På en fråga i riksdagen svarade Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson den 9 december 2015 att frågan om framtidsfullmakt är prioriterad och att det pågår arbete med att ta fram en lagrådsremiss. Målsättningen är enligt ministern att en proposition ska kunna lämnas till riksdagen under våren 2016.

Om framtidsfullmakter införs enligt det ursprungliga förslaget kan det eventuellt på lång sikt innebära ett minskat behov av gode män. Förslaget innebär emellertid att överförmyndarnämnden skulle tillföras ytterligare uppdrag. Dels ska nämnden ansvara för registerhållning av fullmakterna, men också ingripa om den som fått fullmakten gör sig skyldig till missbruk och försummelse vid utövande av uppdraget.

Demografisk påverkan

Både Eskilstuna och Strängnäs är tillväxtkommuner med allt fler invånare. Den 31 december 2015 var sammanlagt 136 167 personer folkbokförda i kommunerna (Eskilstuna 102 065; Strängnäs 34 102) I prognoserna för de kommande åren beräknas invånarantalet öka med cirka en 1 % per år. Framför allt ökar antalet barn och invånare som är 65 år eller äldre. Särskilt gruppen 85 år och äldre väntas öka kraftigt.

Befolkningstillväxten i sig innebär att fler individer kommer att vara i behov av förmyndare, god man eller förvaltare (ställföreträdare). Vid årsskiftet 2015/2016 var andelen 1,2 % (exklusive ensamkommande barn). Med tanke på att befolkningsökningen är särskilt stor bland äldre äldre kommer med stor sannolikhet en allt större andel av befolkningen ha behovet av god man eller förvaltare.

Nuläge

Antalet kommuninvånare som har förmyndare, god man och förvaltare har sedan Eskilstuna och Strängnäs 2013 kommuners samlade handläggning av överförmyndarfrågor i ett gemensamt kontor ökat med 43 %. Ökningen beror till drygt 2/3 på tillströmningen av ensamkommande barn, då framför allt under slutet av 2015 och januari 2016. Antalet fortsätter emellertid att öka under hela första kvartalet 2016, även om det kommer betydligt färre ansökningar om god man för ensamkommande barn.

	Huvudmän Eskilstuna	Huvudmän Strängnäs
2013-12-31	1 212	378
2014-12-31	1 314	411
2015-12-31	1 691	496
2016-03-31	1 745	500

	Ensamkommande barn Eskilstuna	Ensamkommande barn Strängnäs
2013-12-31	34	16
2014-12-31	67	22
2015-12-31	409	92
2016-03-31	444	98

Antalet ställföreträdare har också ökat, som en följd av att antalet aktiva ärenden blivit fler. Den ökningen är dock inte alls lika stor som ökningen av antalet ärenden (18 %). Den viktigaste förklaringen till det är att gode män för ensamkommande barn idag har fler uppdrag per person än tidigare.

Beslutet skickas till: Kommunstyrelserna i Eskilstuna och Strängnäs

SOCIALFÖRVALTNINGEN

Mehmed Hasanbegovic
Förvaltningschef

Anders Hagander
Avdelningschef